

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

120. An sit obligatio restituendi, si Beneficiarius omittat partem notabilem unius Horæ; vel in Officio unius diei omittat plures versiculos, qui simul partem notabilem constituent? Et an qui habet ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

Canonici
me dicta
Ref.

rationem quamdam habere possint. Ita Bonartius
ubi supra num. 21. quod tamen nimis laxum vi-
detur.

zar qualquiera de las horas en particular, y assi los
versiculos dexados en una hora, no se juntan con los
dexados en otra hora. Ita ille.

RESOL. CXX

An sit obligatio restituendi, si Beneficiarius omittat
partem notabilem unius Horæ; vel in Officio unius
diei, omittat plures versiculos, qui simul partem
notabilem constituunt?

Et an, qui habet unum beneficium iuste, & alterum
iniuste, teneatur bis recitare Officium? Ex part. 11.
tit. 2. & Misc. 2. Ref. 44.

4. Et hanc sententiam probabilem esse, docere
etiam existimo eundem Patrem Mendo, nam con-
trariam sententiam quam ipse contra me docet, vo-
cat tantum veritorem.

5. Sed hic obiter quæro, an qui habet unum
beneficium iuste, & alterum iniuste, teneatur bis
recitare Officium. Aliqui affirmant. Vide Trul-
lench in Decalog. tomo primo libro ..... capite 3. au-
bita. 12. questione 3. numero 25. & Bonaciam de
Horis Canonicis, questione secunda, punct. 4. nu-
mero 28. At ego utrumque nego, & assero con-
stanter teneri statim dimittere beneficia iniuste ob-
tenta, & restituere fructus perceptos, & interim
non teneri ad recitationem, quæ vel debet esse ra-
tionem beneficij, aut fructuum perceptorum. At neu-
trius ratione teneretur. Igitur, &c. Minorem probat
ad obligationem recitandi horas requiritur posses-
sio beneficij, & ius saltem percipiendi fructus. Ad
qui iniuste tenet beneficium, nec possessionem, le-
gitimam nempe, habet, nec ius percipiendi fruc-
tus, cum utrumque teneatur restituere; & secun-
dum regulam iuris, quid non videtur cepisse, nec
habere, cum necesse sit hoc omne alteri restituere,
vt in l. non videtur 51. de regul. iur. cum concor-
dantibus, de quibus glossa ibi. Igitur nec debet
obligari ad onera ipsius Beneficij. Tum etiam quia
iure naturæ nullum est præceptum Horas reci-
tandi, sed tantum de iure positivo Ecclesiastico,
hoc autem ex omnium consensu deficit in
specie. Igitur maiori ex ratione alterum deficere,
est necesse. Fateor tamen, quod cum sit
causa ob iniustam retentionem; vt Ecclesia cre-
aret debito obsequio ex omissione recitandi, te-
nebitur etiam eius ratione quid æquivalens resti-
tuere ipsi Ecclesiæ, non quia obstructus fue-
rit oneri persolvendi Horas, sed quia causa fuit,
ne persolverentur per legitimum successorem
in beneficio, supposito iuris positivo præcepto,
quo iustus beneficij possessor ad recitandum ob-
stringeretur, & recitasse si possideret, creden-
dum est.

Sup. hoc in
Ref. præteri-
ta, & ne de-
feras videre
alias eius
primæ an-
not.

Affirmativè nominatim contra me respon-
det Andreas Mendo in Bull. Cruc. disp. 24.
cap. 2. num. 31. Nam qui omittit aliquid in recitatio-
ne, malè ac absque titulo accipit fructus correspon-
dentes parti omittæ; quo enim titulo, aut iure eos
facit suos? Sed est obligatio restituendi id, quod
male, & absque titulo accipitur, vt est manifestum,
ergo est obligatio restituendi fructus corresponden-
tes illi parti Horarum omittæ. Nec probat quid-
quam aduersariorum fundamentum: nam leges Ec-
clesiasticæ in primis absolute iniungunt obligatio-
nem restituendi fructus ob omissionem Horarum;
deinde, vt dignosceretur, quæ pars correspon-
deret cuilibet Horæ, & proportio servaretur, desi-
gnant, quæ pars restitutionis pro singulis Ho-
ris sit præstanda; nec oportebat descendere ad de-
signandam partem correspondentem omissioni par-
tis unius horæ, tum quia semel posito quænam
pars toti horæ correspondeat, in quo aliquid posset
esse dubium, facile cuius esset, designare portio-
nem respondentem omissioni illius partis Horæ,
iuxta eius quantitatem; tum quia, cum in quali-
bet Hora sint plurius partes, non poterat à Legi-
bus determinari, quanta pars esset restituenda, si-
quidem maxima, maior, minor, aut minima pars
valeret mitti. Non tamen negant ex leges deberi
præstatam restitutionem, quin potius eam iniun-
gunt in obligatione absoluta generali, quam im-
ponunt; ex qua nostra resolutio confirmatur. Hæc
Mendo.

6. At dices, nihil effectum saltem interest inter
hanc, & oppositam sententiam, cum ex utraque
idem effectus, & obligatio restituendi oriatur, &
oppositi Doctores ad nihil plus obligant nisi ad re-
stitutionem casu quo non persolvatur Officium Divi-
num iniustus possessor. Dicam ego, plurimum in-
teresse inter nostram, & alteram opinionem. Nam
si daretur obligatio recitandi ratione beneficij ini-
iuste obtenti, ex omissione persolvendi hoc onus
quotidie, oriretur vnum peccatum mortale distin-
ctum ab altero peccato iniustæ retentionis Benefi-
cij, à quo cum eripit nostra opinio, cuius ratione
non peccabit ex omissione recitandi, cum reci-
tandi obligationem hæc in specie tollat; & sic ade-
rit vnum tantum peccatum iniustæ retentionis, &
sicut malæ fidei possessor tenebitur restituere, non
solum rem cum fructibus, sed & resarcire damna
orta ex sua iniusta retentione; Et sic in nostro ca-
su ad æquivalens persolvendum ob omissionem Divi-
num Officium sua ex causa. Argum. leg. Patri 27.
§. primo de Minoribus leg. si navis 61. sine, de
rei vendicac. cum similibus. Et est nova, & vera
huius dubij resolutio, necnon, & favorabilis ipsi
Beneficiario, cum eum immunitem faciat à pluri-
bus peccatis ex omissione recitandi Horas Cano-
nicas, & attenda nostra opinio vnum tantum
admittam peccatum propter iniquam detentio-
nem beneficij, cui etiam videatur adiungi aliud
contra

2. Sed licet hæc opinio satis probabilis sit, Affir-
mativam puto etiam suam probabilitatem habere;
& vt talem præter Doctores à me alibi adductos,
illam admittit me citato Escobar à Corto de Hor.
Can. questione quinta, §. quarto. num. 12. Quia Con-
stitutio Pij Quinti, quæ obligat ad restitutionem;
loquitur speciatiim de omissione recitandi totum
Officium, aut vnam horam, & cum sit penalnis non
debet extendi ad omissionem partis etiam notabilis,
quia res diuersa.

3. Idem etiam docet me citato Martinus de San
Ioseph in Mon. Confessar. tomo primo, libro secun-
do, tractat 3. de Oratione, numero quinto, vbi sic

Sup. hoc &
seq. vsque
annot. seq.
supra in Ref.
118. §. 1. vt
que ad me-
dium & in
aliis eius se-
cundæ an-
not.

ait: *Cessa la obligacion de restituir en materia parva
de la omission del Officio, mas en llegando à dexar de
rezar parte notable, de manera que sea pecado mor-
tal, se ha da restituir lo que cabe de los frutos à
aquella parte, aora sea pequena, ò grave cantidad.
Solamente aora de diferencia, que si lo que cabe à
aquella pequena parte es cosa pequena, obligará à
peccado venial à que se restituuya, y se es materia gra-
ve à pecado mortal: aunque es probable, que si se
dexa en una hora parte pequena, y en cada una de
las demas horas partes pequenas, que todo junto
haze materia grave, no ay obligacion de restituir,
porque es probable, que ay distinto precepto de re-*

contra Religionem ex omissione recitandi, cuius fuit causa propter iniquam detentionem Beneficij; hoc est tantum consequenter, non principaliter, & merito diuersum non constituere peccatum ex regulis communibus in materia de peccatis, de quibus Dnu Thomas 1. 2. questione 71. artic. 6. & cum eo communiter Doctores Theologi. Et hæc omnia docet Elcobar à Corro de Hor. Canonic. q. 3. §. 5. num. 42.

RESOL. CXXI.

De Beneficij, qui partes leues in singulis Horis conuulsi, quæ simul sumptæ grauem quantitatem constituunt, teneatur ad aliquam restitutionem? Ex p. 1. r. 5. Ref. 54. Et ad iterum in ipsam. part. 5. tr. 14. Ref. 47. Sed hic tantum vna Ref. transcribitur.

Affirmatiue respondet Faustus de Horis Canonicis, lib. 2. q. 286. vbi sic ait. Ad restitutionem teneatur qui eodem die in singulis horis vericulos omisit, qui tamen simul sumpti vnam integram horam efficiunt: & ratio est, quia si cuiusmodi omissiones continuantur in ordine ad grauem culpam, ita etiam in ordine ad restitutionem. Sic ille.

Vnum negatiuum sententiam ex neoteris tenet expressè Cetrus Palaus tom. 2. tract. 7. disput. 2. par. 7. num. 6. quia, ait ille, si pro qualibet hora huiusmodi præceptum latum est, tunc omisiones non coniunguntur cum omissione in Officio alterius diei. Sed adhuc admissio vnicum esse præceptum pro integro officio diei, credo nullam esse obligationem, quia ita est vnum præceptum, vt virtualiter multiplex sit, & obligatio restitutionis singulis horis est adnexa. Vnde si qualibet hora per se sumpta nullam inducit obligationem restituendi, neque illam inducet, quatenus vnicum quoddam Officium constituit. Officium namque indacere non poterat obligationem restituendi, nisi partes illius Officij diuim inducerent. Ita Palaus, qui citat Monetam & Filiucium. Vnde puto vtramque sententiam probabilem esse, sed ego magis negatiue adhæreo.

RESOL. CXXII.

Verus Beneficarius in quadam Cuitate huius Regni per spatium septem annorum recitauit officium sine debita attentione; & hoc voluntarie. Quæsumus an sit, an teneatur ad restitutionem fructuum, qui vnica sexcentis superabam? Ex p. 2. tr. 12. Ref. 1.

Relinquendo illam questionem, an recitans officium voluntarie distractus satisfaciat præcepto, dico circa præsentem difficultatem, quod affirmatiue respondent communiter DD. Homobonus de exam. Eccles. part. 1. tract. 4. cap. 5. quest. 40. Guantius in conuen. Rubr. Missal. tom. 1. sect. 1. cap. 6. num. 4. Nauar. cap. 20. de oratione, num. 32. Gratius de off. aur. part. 1. lib. 2. cap. 51. numero 7. Petrus à Nauar. lib. 2. capite 2. numero 140. & seq. Vega in summa tom. 1. cap. 128. cas. 20. Suarez in 3. part. tom. 5. disput. 4. sect. 2. num. 26. & de Religionem, tom. 2. lib. 4. capite 26. num. 26. Rodri-guez tom. 1. cap. 143. num. 1. Moneta de distribut. part. 2. quest. 2. num. 20. Lorca in part. 2. tom. 2. di-ct. 26. de legib. membr. 2. ad 5. Salas de legib. di-Tom. 111.

putat. 9. sect. 1. num. 24. Squillante de obligationibus Clericorum, part. 1. dubit. 2. 1. num. 42. Fernandez in suo exam. Theolog. moral. par. 3. cap. 13. §. 8. Raphaël de la Torre in part. 3. tom. 1. contr. 9. de Horis Canonicis. Valquez opus. de beneficiis, cap. 4. §. 1. dub. 4. num. 104. & alij quos citat, & sequitur Barbosa in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 4. cap. 9. num. 20. & Syluius in 2. 2. quest. 83. art. 3. conclus. 4. Et ratio est: nam, cum attentio sit modus substantialis, non satisfacit quis præcepto Ecclesie, sine attentione recitando, & ideo non dicitur recitasse, qui sic recitat; & sic contra eum. habet locum poena restitutionis, imposita contra non recitantes.

2. Tamen, quia contrariam opinionem censo probabilem esse cum Lessio lib. 2. cap. 37. dub. 18. num. 68. & Azotio, part. 1. lib. 10. cap. 13. question. 8. non imposui onus dicto beneficiario restituendi. Et ita hanc sententiam absolute amplexi sunt, ex neoteris Episcopus Antuerpiensis, Ioannes Maledus in 2. tractat. 10. cap. 2. dub. 4. & Paulus de Layman in Theol. moral. lib. 4. tractat. 1. cap. 5. num. 10. Cardinalis Toletus lib. 2. cap. 12. num. 16. Medina Cod. de orat. quest. 16. Corduba in question. lib. 4. quest. 13. Henric. lib. 9. cap. 2. num. 5. & Cas-tus de lege pœn. lib. 2. cap. 5. Probatur hæc opinio nam, secundum Caietanum, præceptum dicendi Horas distinctum est à præcepto dicendi eas cum attentione: nam præceptum dicendi eas, simpliciter prius fuit latum; postea vero in cap. dolentes, fuit impositum præceptum de attentione. Vnde, qui dicit Horas sine attentione, satisfacit præcepto primo de dicendis Horis; non autem secundo, de dicendis cum attentione. Sed, cum restitutio fructuum sit poena contra beneficiarios omittentes diuinum Officium; ille, qui voluntarie distrahitur recitando officium, illud non prætermittit, licet malè recitet Ergo non tenebitur restituere. Salua semper, &c.

RESOL. CXXIII.

Quidam Sacerdos habebat beneficium curatum cum multis oneribus, vt Missas, &c. & per multos annos multoties reliquit Horas Canonicas; Quæsumus an teneatur restituere in integrum omnes fructus, interim præceptos?

Et in textu huius Resolutionis docetur, quid Episcopus, Parochus, Canonicus, vel Beneficarius teneatur restituere pro omissione in recitatione Officij Diuini cuiuslibet diei.

Et an si contingat, Canonicum Caonicatus gratiam prius, vel absolute lucrari antequam officium diuinum omittat, nihil eius debere restituere? Ex p. 2. tr. 12. Ref. 8.

Sciebam, à quodam Theologo responsum affirmatiuum habuisse, & probabiliter: nam ita tenent Malder in 2. tractat. 10. cap. 2. dub. 4. Lorca in part. 2. tom. 2. disput. 24. de legib. membr. 1. vers. in iure autem Canonico. Suarez de relig. tom. 2. lib. 4. cap. 30. num. 4. Valquez in part. 2. tom. 2. disput. 168. num. 34. & 35. Azotius part. 1. lib. 10. cap. 14. quest. 5. Petrus à Nauarra lib. 2. cap. 20. num. 217. Valentia tom. 3. disput. 6. quest. 2. punct. 10. Squillante de oblig. Cler. part. 1. quest. 3. n. 66. & alij Ratio est: quia in Concilio Lateranensi vltimo, sub Leone X. sess. 9. §. statumus, & in Const. 138. Pij V. decernitur, vt nemo beneficium curatum, aut simplex habes, qui elapsis sex mensibus ab eius consecratione, sine legitimo impedimento Officij diuinum recitare omiserit, pro tẽpore, quo non recitauit, fructus suos faciat; imò eos impedire, tanquam rem iniuste captam;